

Tiedekunta/Osasto - Fakultet/Sektion	Laitos - Institution
Matemaattis-luonnontieteellinen	Eläintieteen laitos
Tekijä - Författare	
Kirsi Nurmi	
Työn nimi - Arbets titel	
Piisamin morfologisesta muuntelusta Suomessa	
Oppiaine - Läroämne	Työn laji - Arbets art
Eläintiede (morf. -ekol.linja)	Pro gradu -tutkielma
Aika - Datum	Sivumäärä - Sidoantal
Helmikuu 1983	58 s. + 4 liites.
Tiivistelmä - Abstract	
<p>Tässä työssä on tarkasteltu piisamin, <i>Ondatra zibethica</i> (L.), morfologista muuntelua Suomessa kallonmittojen, hermoneikien ja hammaskuvioiden perusteella. Tutkimusaineistona oli 767 kalloa. Suurin osa eläimistä oli pyydetty Lohjalta, Pohjois-Karjalasta ja Kemijärveltä vuosina 1978-80. Käytettävissä oleva museoaineisto oli pyydetty kahdeksalta Etelä-Suomen paikkakunnalta vuosina 1946-71.</p> <p>Kallonmittojen perusteella sukupuolet eroavat toisistaan selvästi kallon yleisen koon perusteella. Piisamilla sukupuolidimorfismin todennäköinen aiheuttaja on seksuaalivalinta. Myös paikkakunnat eroavat selvästi kallonmittojen perusteella. Tärkein erottelava tekijä on silmien välin leveys, joka on pienin Pohjois-Karjalassa ja suurin Kemijärvellä. Muita paikkakuntia erotteluvia ominaisuuksia ovat hammasloman pituus ja foramen incisivumin pituus.</p> <p>Hermoneikien perusteella sukupuolia ei voida erottaa toisistaan. Paikkakunnat sijaan eroavat, vaikkakaan eivät yhtä selvästi kuin kallonmittojen perusteella. Tärkeimpiä paikkakuntia erotteluvia hermoneikiä ovat foramen frontale oikea, foramen frontale vasen ja foramen maxillare b oikea. Paikkakuntien väliset erot kallonmitoissa saattavat johtua osittain habitaattitekijöistä. Toisaalta Suomen populaatioita parhaiten erottelava muuttuja silmien välin leveys on melko vähän riippuvainen ympäristötekijöistä. Myös epigeneettisiä piirteitä on pidetty geneettisen muuntelun kuvaajina. Siten geneettiset erot, jotka aiheutuvat Suomeen tuotujen piisamien erilaisesta alkuperästä, selittävät osittain Suomen piisamien maantieteellistä muuntelua.</p> <p>Ikäluokat voidaan erottaa kallon yleisen koon perusteella. Tärkeimpiä muuttujia ovat poskikaarten välin leveys, alaleuan hammasrivin pituus, alaleuan pituus 4 sekä aivokopan leveys. Sukupuolten välillä ei ikäluokissa esiinny eroja. Myöskään hermoneikien perusteella ikäluokkia ei voida erottaa toisistaan. Hammaskuvioiden suhteen sukupuolet eivät eroa merkitsevästi. Paikkakuntien välillä erot ovat jokseenkin merkitseviä. Ikäluokat eroavat toisistaan tilastollisesti erittäin merkitsevästi. Hammaskuvioiden ikäluokkien väliset erot selittyvät hampaiden kulumisella. Vastaavasti hampaat kulumat eri tavoin eri paikkakunnilla riippuen ravintokasvien lajikoostumuksesta.</p>	
Asiasanat - Ämnesord	
Piisami, morfologia, muuntelu	
Säilytyspaikka - Förvaras	
Eläintieteen laitoksen kirjasto	
Muita tietoja - Övriga uppgifter	